

Güncel Müfredat

DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI

1. TEMA: **DEMOKRATİK SİSTEM VE** **YAŞAYAN DEMOKRASİ**

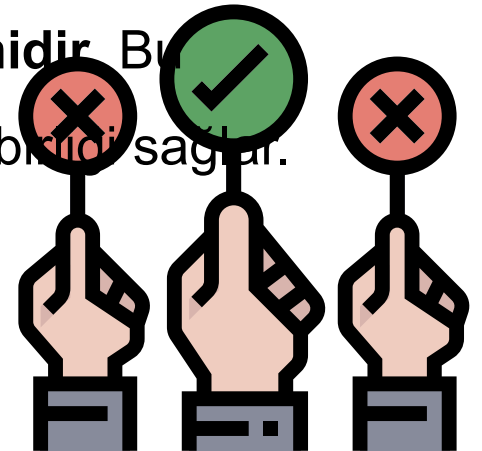
Demokrasi ve Demokrasinin Temel İlkeleri

- Bir devlette yönetme gücünün (egemenlik) kimde olduğuna bakarak yönetim biçimini anlarız.
- Eğer egemenlik tek kişideyse **monarşi**.
- Eğer egemenlik az sayıda bir grubun elindeyse **oligarşi**.
- Eğer egemenlik halka aitse, buna **demokrasi** denir.
- İnsanlık tarih boyunca en iyi yönetim biçimini aramıştır ve genel olarak en iyi yönetim biçiminin **demokrasi** olduğu kabul edilmiştir.

Demokrasi Nedir?

- "Demokrasi" kelimesi, Yunanca'da halk anlamına gelen "**demos**" ve iktidar/yönetim anlamına gelen "**kratos**" kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur.
- Bu bağlamda **demokrasi**, halkın iktidarı, halkın yönetimi, halkın halk tarafından yönetilmesi ve yönetme gücünün millete ait olması demektir.
- Demokrasi, tek bir kişinin veya grubun yönetmesinden farklı olarak, **halkın yönetimde söz sahibi olduğu** ve kendi geleceği hakkında karar verme yetkisini elinde bulundurduğu bir sistemdir.
- Demokrasi sadece bir yönetim biçimi değil, aynı zamanda bir **yaşam biçimidir**. Bu yaşam biçimi **özgürlük, eşitlik ve karşılıklı saygıya** dayanır ve toplumsal birliği sağlar.

Demokratik Sistemlerin Özellikleri

- Demokratik sistemlerde halkın yönetime katılması ve ülkenin anlaşma yoluyla yönetilmesi önemlidir.
- Demokratik sistemlerin belirleyici özellikleri şunlardır:
 - Farklı dünya görüşü, inanç ve yaşam tarzına sahip insanların barış içinde yaşaması.
 - Adaletin ve eşitliğin sağlanması.
 - **İnsan hak ve özgürlüklerinin** kalıcı hale gelmesi ve korunması.
 - Hiçbir kurumun veya kişinin yasaların üzerinde olmaması.

Demokrasinin Temel İlkeleri

- Demokrasinin olmazsa olmaz, gösterge niteliğindeki temel ilkeleri şunlardır:
 - **Güçler Ayrılığı** (Kuvvetler Ayrılığı).
 - **Hukukun Üstünlüğü.**
 - **Laiklik.**
 - **Seçim.**
 - **Siyasi Partiler.**
 - **Çoğulculuk.**
 - **Sivil Toplum.**
 - **İnsan Haklarına Dayalı Olma.**

- İnsan haklarının uygulanabilmesi için gereken etik temeller şunlardır:
 - İnsan kendi haklarını bilmeli ve başkalarının haklarına saygı duymalıdır.
 - İnsan hakları **iyilik ve doğruluktan** yana olmalıdır.
 - İnsan hakları herkes tarafından tanınmalıdır.

- **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi**'nin başlangıç bölümlerinde etik temellere yer verilmiştir.
- Tüm insanların saygıdeğer oluşu, eşit ve vazgeçilmez hakların kabulü, özgürlük, adalet ve barış insan haklarının temelidir.
- **İnsan Onuru**, insanın sadece insan olması sebebiyle değerli ve saygıya layık olmasıdır.

İnsan Olma Bilinci

- İnsan olma bilinci, öncelikle başka insanların varlığını ve tüm insanların **eşit haklara** sahip olduğunu kabul etmeyi gerektirir.
- Bu kabulün gerçekleşmesi için bireylerin **etik ilkelere** bağlı davranışlar sergilemesi gerekir.
- İnsan hakları etik ilkelere ayrı düşünülemez.
- İnsan haklarının tam olarak kullanılabilmesi ve **demokrasi kültürünün** oluşması için bireylerde **ahlaki olgunluğun** yerleşmesi önemlidir.
- Etik ilkelere ayrı düşünemeyen insan hakları, bireyin özgürlüğünü merkeze alır.
- Bireyin özgürlüğünü güvence altına almak, tüm insanların özgürlüğünü güvence altına almak anlamına gelir.

Dünyada ve Türkiye'de İnsan Hakları Gelişmeleri

- Toplumlar tarih boyunca hak ve özgürlüklere ulaşmak için önemli mücadeleler vermiştir.
- **Sanayi Devrimi** ve **Fransız İhtilali** gibi büyük olaylar, insan haklarıyla ilgili yeni sorunlar ortaya çıkarırken önemli kazanımlar da sağlamıştır.
- Günümüzde hala **ırk, din, mezhep ayrımcılığı, savaşlar, iç çatışmalar, sömürgecilik, açlık ve yoksulluk** gibi insan hakları sorunları yaşanmaktadır.
- Buna karşılık, dünya genelinde hak ve özgürlüklere ilişkin bilinç giderek yükselmektedir.
- **II. Dünya Savaşı**'nda yaşanan büyük insan hakları ihlalleri sonrasında **BM** tarafından ilan edilen **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948)** bu bilincin önemli bir sonucudur.
- Türkiye'de de insan haklarının korunması ve geliştirilmesi devlet politikalarının önceliklerindendir.

United Nations

- Bu uygulamaların başında gelen **geri dönüşüm**, kaynakların korunması ve sürdürülebilir bir çevre anlayışı için önemlidir.
- Çevreyi korumada aktif rol alan **bilinçli bireyler**, atık malzemelerin uygun şekilde **geri dönüşüme** kazandırılmasını sağlar.
- Kişiler, **doğal çevrenin korunmasına** bireysel olarak katkı sağlayabilecekleri gibi, çevre konusunda faaliyet gösteren **STK'lerin** çalışmalarını takip edebilir, kampanyalarına katılabilir veya öncülük edebilir.
- Öğrenciler de okullarında ve çevrelerinde **geri dönüşüm** faaliyetlerinde (pil, plastik, kağıt toplama gibi) görev alarak aktif rol oynayabilir.

- **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 56. maddesi** şunları içerir:
 - "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir."
 - "Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir."
- Çevrenin korunmasının Anayasa ile güvence altına alınması, bu konunun devlet ve vatandaşlar için yasal bir yükümlülük olduğunu gösterir.

- Çevre ile ilgili faaliyet gösteren bazı **Türkiye'deki STK'ler** şunlardır: **TEMA, ÇEKÜL, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD), Deniztemiz Derneği, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu (TÜRÇEK), Yeşil Barış Örgütü (Greenpeace).**
- Bu kuruluşların oluşumunda rol oynayan temel etkenler, toplumdaki çevre sorunlarına duyarlılık ve bu sorunlara çözüm bulma isteğidir.

- **Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımında Etik İlkeler**
- **Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT)**, doğru ve yerinde kullanıldığında günlük hayatı kolaylaştırır.
- Bu teknolojiler günümüzde bir iletişim ortamından çok yaşamın kendisi haline gelmiştir.
- **Elektronik haberleşme** ve **sosyal medya**; kullanıcıların karşılıklı paylaşım yapabildiği, kişisel veya grup içinde medya içeriği oluşturabildiği dijital medya ve teknolojilerdir.
- **Sosyal medya** araçları güncellenebilir, çoklu kullanıma ve sanal paylaşımına olanak sağlar, bu yüzden yaygın kullanılır.
- **BİT** sayesinde bilgi edinme, üretme ve yayma özgürlüğünü yakalayan birey, hak ve sorumluluklarını sanal dünyada da yaşamaya başlamıştır.
- Bu durum, **dijital vatandaş** ve **dijital vatandaşlık** kavramlarını ortaya çıkarmıştır.

Dijital Vatandaş:

- **BİT** kaynaklarını kullanırken eleştirebilen.
- Çevrimiçi davranışların etik sonuçlarının farkında olan.
- Teknolojiyi başkalarına zarar vermeyecek şekilde kullanabilen.
- İnternette iletişim hakkını kullanan.
- Paylaşımlarında ve işbirliğinde doğru tutum sergileyen.
- Başkalarını da bu yönde teşvik eden vatandaştır.
- **Dijital vatandaşlık**, en genel anlamda, teknoloji kullanımına ilişkin hak ve sorumluluklar bütününde yer alan davranış normlarıdır.

5. TEMA:

BARIŞ VE UZLAŞMA

Bireysel ve Toplumsal Barış

- Bu tema, bireysel barıştan toplumsal barışa doğru bir yolculuğu ve uzlaşmanın önemini ele alıyor.
- Kendimizle barışık olmak, hem kendi iç huzurumuzu sağlamak hem de toplumla olan ilişkilerimizi olumlu etkilemek için çok önemli.
- Bu nedenle, hem bireysel hem de toplumsal huzur için önce kendimizle barışık olmayı öğrenmeliyiz.

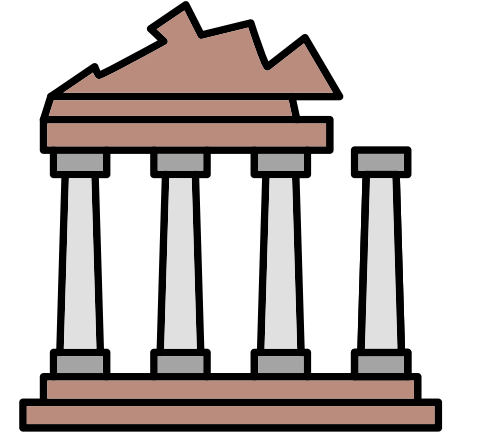

Kendisiyle Barışık Olmak Ne Demek?

- Kendisiyle dost olan bir kiři, kusurlu olmaktan incinmez.
- Başkalarıyla olduğu gibi, kendiyle de ilişkisinde kendini olduğu gibi kabul eder.
- Kendini tanıyan ve aynı zamanda kendini seven biri olabilir.
- Kendiyle alay edebilir ve kendini eleştirebilir.
- Bazen yaptığı hatalara gülebilir, farklı davranışa daha iyi olacak şeyler için kendini affeder.
- İçinde sürekli bir uyum beklemez, tutarsızlıkları sorun etmez.

- Ara sıra kendine dışarıdan bakabilir ve "Orada ne kadar saçmaladım!" diyebilir.
- Hatalarını ve zayıflıklarını açıkça görür ve tıpkı iyi dostlar gibi kendine "gerçeği söyler". Bu, hoş olmayan durumlarla başa çıkmasını sağlar.
- Antik Yunan'daki **Delfi Tapınağı**'nın girişinde yazan "**Kendini tanı!**" ifadesi de, kendini tanıma ve farkında olmanın geçmişten beri ne kadar önemli olduğunu gösterir.
- Kendini iyi ve kötü yönleriyle objektif olarak değerlendirip sevebilen birey, iç barışı ve huzuru yakalar.

Kendisiyle Barışık Bireylerin Özellikleri

- Kendini sevmek
 - Özgüven ve özsaygı sahibi olmak
 - Sorumluluk alabilmek
 - Kolay iletişim kurabilmek
 - Eleştiriye açık olmak
 - Bağımsız olmak
 - Uzlaşmacı olmak
 - Paylaşımıcı olmak
 - Dengeli ve kontrollü olmak
- Bu bireyler, bu özellikleriyle toplumsal uyuma büyük katkı sağlarlar.
 - Ayrıca, içinde bulundukları toplumla ve doğayla da barışıktırlar.

Bariř ve Uzlaşma Tanımları

- **Bariř:** Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortamdır.
- **Uzlaşma:** Aralarındaki düşünce veya çıkar ayrılığını, karşılıklı tavizler vererek gidermek, anlaşmak ve mutabık kalmaktır.

AB'nin Amaçları

- **Avrupa Birliği (AB):** Özellikle II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinden kurtulmak amacıyla kurulmuştur.
- Amaçları şunlardır:
 - Hızlı bir ekonomik kalkınma ile savaşın etkilerinden kurtulmak.
 - Avrupa ülkelerinin ekonomik güçlerini birleştirmek.
 - Güçlü bir Avrupa pazarı oluşturmak.

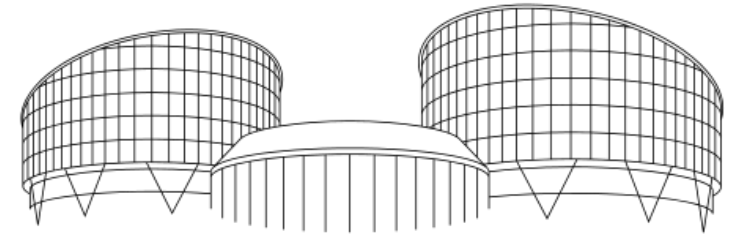
AGİT'in Amaçları

- **Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT): Soğuk Savaş** döneminde Avrupa'da güvenliği artırmak için diyalog kurma amacıyla başlamış, **1994**'te uluslararası bir teşkilat olmuştur. Türkiye kurucu üyelerindendir.
- Amaçları şunlardır:
 - Güvenliğin üç boyutunda (**siyasi-askeri, ekonomi-çevre ve insani**) ilke ve standartlar geliştirmek.
 - Yükümlülüklerin uygulanmasını izlemek.
 - Müzakere ve siyasi diyalog ortamı sağlamak.
 - Üye devletlerin **demokratikleşme, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı** çabalarını desteklemek.

AİHM'in Amaçları

- **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM):** Avrupa Konseyi'ne bağlı olarak **1959**'da kurulmuştur. **Strazburg**, Fransa'da bulunur.
- Türkiye, **1987**'de bireysel başvuru hakkını, **1990**'da zorunlu yargı yetkisini kabul etmiştir.
- AİHM'in amaçları şunlardır:
 - Uluslararası barış ortamını sağlamak.
 - **İnsan hakları ve hukukun üstünlüğü** ilkelerini korumak ve güçlendirmek.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İİT'nin Amaçları

- **İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT): 25 Eylül 1969'**da kurulmuştur. Türkiye kurucu üyelerindendir ve aktif katılım sağlar.
- Amaçları şunlardır:
 - Üye ülkeler arasında **kardeşlik** ve **dayanışma** bağlarını geliştirmek.
 - Üye ülkelerin ortak çıkarlarını korumak ve haklı davalarını desteklemek.
 - Küresel siyasi, ekonomik ve sosyal karar süreçlerine katılımlarını sağlamak.
 - İslam ülkeleri arasında **ekonomik ve ticari iş birliğini** güçlendirmek.
 - İslam'ın gerçek imajını korumak ve **İslamofobi ile mücadele etmek**.
 - Üyeler arasında **bilim ve teknolojiyi** geliştirmek, araştırma ve iş birliğini teşvik etmek.

